

השולח סבלונות לבית חמיו שלח מאה מנה ואכל סע' חתן בדינר תכשיטים פירות כדי יין וכדי שמן ופעמים אוכל שם עמה. שלח שם מאה מנה ואכל שם סעודת חתן אפילו בדינר אינן נגבין, אם מת הוא או שמתה היא או שחזר בו ורוצה לגרשה שמחמת חיבת שמחת אכילה שאכל ושתה ושמח עמהן מחל על הסבלונות⁴⁷⁸. לא אכל שם סעודת חתן הרי אלו נגבין. שלח סבלונות מרובין שיחזרו עמה לבית בעלה, ופירש כדי שיבואו עמה לבית בעלה הרי אלו נגבין⁴⁷⁹, סבלונות מועטין שתשתמש בהן בבית אביה אין נגבין.

גמרא

אמר רבא, מה ששנינו במשנה שאין הסבלונות נגבים, זה דוקא אם אכל שם סעודת חתן בדינר, אבל אם אכל בפחות מדינר לא מחל דבר. שואלת הגמרא, הרי הדבר פשוט ששנינו במשנה אפילו שאכל בדינר? עונה הגמרא, ללא דברי רבא היינו אומרים שהוא הדין אפילו כשאכל בפחות מדינר, ושנינו דינר מפני ששיעור אכילת אדם הוא כרגיל בדינר שיעור אכילת אדם בדינר.

מה הדין כששתה, בשלוחו, או כששיגרו לבית שנינו במשנה, שאין הסבלונות נגבים דוקא אם אכל שם סעודת חתן בדינר. שואלת הגמרא, מה הדין כששתה? והאם מה ששנינו במשנה הוא אם הוא עצמו אכל, ומה הדין בשלוחו? ושנינו במשנה שאכל שם, ומה הדין אם שיגרו לחתן מסעודתם בביתו? ומביאה הגמרא ראייה ממה שאמר רב יהודה בשם שמואל, מעשה באדם אחד ששגר לבית חמיו מאה קרונות של כדי יין ושל כדי שמן ושל כלי כסף ושל כלי זהב ושל כלי מילת, ורכב בשמחתו והלך ועמד על פתח בית חמיו, והוציאו כוס של חמין ומתוך שמחת ההון רב ששלח לבית חמיו שתה על סוסו ומת קודם הנישואים. וזו הלכה העלה רבי אחא שר הבירה לפני חכמים לאושא, ואמרו סבלונות העשויין ליבלות אין נגבין, ושאינן עשויין ליבלות נגבין⁴⁸⁰.

וראייה מכאן, שאפילו שתה ולא דוקא אכל, וראייה שאפילו פחות מדינר, וקשה על רבא שאמר שדוקא אם אכל בדינר? אמר רב אשי, מי אמר שלא שחקו לו

478 העשויים להבלות אבל אין עשויין להבלות חוזרים אפי' שאכל ושתה עמהם. שבסתרם סבלונות שתלויים בסעודת חתן, אם אכל עמהן מחולים ואם לאו נגבים. רשב"ם.

479 וה"ה למועטים אם שלחם לכך אלא נקט אורחא דמילתא שמרובים רגיל לשלוח ולפרש כדי שיבואו עמה לבית בעלה, ומועטים כדי שתשתמש בהן בבית אביה. רשב"ם.

480 ומה ששנינו במשנה מרובין שתביא עמה מבית אביה לבית בעלה הרי אלו נגבין, שאין עשויים לבלות ומועטים עשויים לבלות. או שבמועטים צריכים דוקא שאין עשוי לבלות אבל במרובים אפי' בבלות נגבים. תוס'.

מרגנית ששווה אלף זוזים בכוס החמין⁴⁸¹ ושתה אותה?! וראיה שאפילו שגרו לו, שהרי שתה כשהוא רכב על סוסו. ואומרת הגמרא אולי כל פתח בית חמיו הוא כבית חמיו, אבל אם שגרו לו בביתו יש לנו ספק.

הספק מהו שישלש והספק מה הדין הגמרא הסתפקה מהו שישלש⁴⁸², האם לרבא בשבח סבלונות ונשאר בתיקו שאמר שדוקא אכל דינר אבל פחות מדינר לא. אם אכל פחות מדינר האם תגבה לפי מה שאכל, אם אכל חצי דינר תגבה החצי⁴⁸³? ומה הדין בשבח סבלונות? היכן שהסבלונות חוזרים האם השבח שהשביח את הסבלונות⁴⁸⁴ חוזר. האם כיון שאם הם קיימים הם חוזרים אליו כמו שהם ברשותו השביחו, או שכיון שאם אבדו או נגנבו האשה צריכה לשלם לו ברשותה השביחו. ונשארה הגמרא בתיקו.

סבלונות העשויים להבלות שלא רבא הסתפק בסבלונות העשויין ליבלות שאמרו בל שאל חוזרים. אם לא בלו בשעת חזרת אותם סבלונות שאינם עשויים להבלות. האם הם חוזרים עמם או לא. ומביאה הגמרא ראייה ממה ששנינו, וזו הלכה העלה רבי אחא שר הבירה לפני חכמים באושא⁴⁸⁵. ואמרו סבלונות העשויין ליבלות אין נגבין⁴⁸⁶, ושאיין עשויין ליבלות נגבין⁴⁸⁷. ואפילו שלא בלו עדיין!. ודוחה הגמרא את הראיה, שמדובר כשבלו אבל אם לא בלו עדיין הם נגבים. ומביאה הגמרא ראייה ממה ששנינו, סבלונות מועטין שתשתמש בהן והיא בבית אביה אין נגבין⁴⁸⁸!. רבא פרש את הברייתא כגון 'בייבא וסבכתא', צעפים וקישורי נשים שהם דבר מועט ומחל עליהם לגמרי בין אם בלו ובין אם לא בלו. אבל בתכשיטים חשובים עדיין יש ספק.

ר"א ר מעשה באדם ששגר לבית חמיו אמר רב יהודה בשם רב, מעשה באדם אחד יין ושמן חדש וכלי פשתן בעצרת ששגר לבית חמיו יין חדש, ושמן חדש, וכלי פשתן חדש בעצרת. יש אומרים שבא להשמיע לנו את חשיבותה של ארץ ישראל שממהרת לבשל את פירותיה בעצרת. ויש אומרים שאם טען טענתו טענה, אם

481 שכן דרך השרים שותה אותו לרפואה, רשב"ם.

482 ברי"ף וברא"ש הגירסא מהו שישלם.

483 רשב"ם מביא את גרסת ר"ח שאינה בספרים שלנו הא דאמר רבא דוקא דינר כלומר שאם אכל בבית חמיו מה ששוה דינר או שתה יין אבל פחות מדינר לא ועליה אמרו מהו שישלש בסבלונות. רשב"ם ותוס' כתב בשם רבו שהלשון של תשלש הוא כמו משלשין בממון ואין משלשין במכות. תוס'.

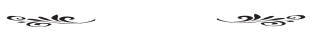
484 כגון שלח לבית חמיו צאן ובקר וילדו. רשב"ם.

485 אושא כשהיתה שם סנהדרין שהיא אחת מעשר גליות שגלתה סנהדרין. רשב"ם.

486 סבלונות העשויין ליבלות קודם נשואין אין נגבין שהם מחולין בסעודת חתן בדינר. רשב"ם.

487 ושאיין עשויין ליבלות כגון כגון תכשיטי זהב וכסף.

488 בשלמא בקמייתא כיון ששנינו עשויות ליבלות אפ' להעמיד כשבלו, אבל כאן שנו מילתא דפסיקא שתשתמש בהן בבית אביה אע"פ שישנן בעין. ואפשר היה לתרץ כשאין עשויין ליבלות או כשעשויין ליבלות ובלו אלא בא להשמיע שאפ' כשעשויין ליבלות ולא בלו. רשב"ם. ור"י אומר שבשלמא בברייתא מדובר בבלו אבל במשנה שלא מדובר בבלו א"א להעמיד בבלו. תוספות.

הסבלונות חזרו וטען שלחתי לך בעצרת יין ושמן חדש לא הוחזק בדאי בכך וחוזרים לו.

מעשה באדם שנכ' אח' אשתו לחורבה וא' ריח צנון אני מריח ואמר רב יהודה בשם רב, מעשה באדם אחד שאמרו לו שאשתו היא 'תותרנית', שאינה יכולה להריח⁴⁸⁹. ונכנס אחריה לחורבה לבודקה ונשא עמו בתוך חיקו צנון לנסותה אם תריח⁴⁹⁰. ואמר לה ריח צנון אני מריח בגליל, לנסותה אם תריח את הצנון שבתוך חיקו⁴⁹¹. ואמרה לו מי יתן לנו מכותבות של יריחו ואוכלם⁴⁹². ונפלה עליה החורבה ומתה. וכשהבעל בא לפני חכמים, אמרו הואיל ולא נכנס אחריה אלא לבודקה ולגרשה, ולא נכנס עמה לבא עליה ומתה בתוך כך אינו יורשה⁴⁹³.

סבלונות חוזרים מאכל ומשתה לא רבין סבא ישב לפני רב פפא ואמר, בין שהוא מת חוזרים ובין שהיא מתה, אם הוא חזר בה ומגרש אותה הסבלונות חוזרים⁴⁹⁴. אבל אם היא חזרה בה, אפילו אגודה של ירק חוזרת⁴⁹⁵. ורב הונא בנו של רב יהושע אמר שכשיחזרו לו האוכל ומשקה שהאכילם והשקם, שמים להם דמי בשר בזול. עד שליש יפחתו מדמיו, כמו ששמים כל המחזירים אוכלים שנאכלו מתחלה שלא לדעת חזרה⁴⁹⁶.

משנה

שכי"מ שכ' כל נכסיו לאחרים שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחרים, או שחילק על פיו בלא כתיבה⁴⁹⁷, ושייר קרקע כל שהוא מתנתו קיימת⁴⁹⁸. שמתנת שכיב מרע במקצת אם עמד מחליו אינו חוזר, וכגון שכתוב בו

489 והוא מום שבסתר ושיניו נכנסה סתם ונמצא בה מום שבסתר תצא בלא כתובה, וצריכה גט. רשב"ם.

490 וי"מ שנטל כותבת בתוך חיקו ולא צנון והמעשה היה קרוב לגליל. רשב"ם.

491 וללשון שמפ' שנטל כותבת אמר לה ריח צנון לדעת אם תשיבנו ריח כותבת אני מריחה. רשב"ם.

492 דרך שחוק, מי יתן לנו מכותבות דיריחו שהן מתוקים ונאכל עם הצנון שהוא חריף, שכן היה דרכם לאכול תמרים עם הצנון, שזה מתקן את זה. ומפני שהבינה שהתכוון לנסותה השייבנו כך דרך שחוק. וללשון השני שנטל עמו כותבת אמרה כותבות דיריחו אני מריחה ולא צנון. רשב"ם.

493 ומעמידים אותה בנשואה ואמרו חכמים הואיל ונכנס אחריה לבודקה מתה אינו יורשה. כיון שהיה בדעתו לגרשה אם ימצאנה בעלת מום ובתוך כך מתה קודם שנתפייסו אינו זוכה בירושה. ומכאן למדנו, שמי שמתה אשתו מתוך קטטה שיש בדעתו לגרשה שוב אינו יורשה. רשב"ם. ותוס' חו' ומעמידים בשם רבינו יעקב פירש שמדובר בארוסה ובא לראות אם היא תותרנית אם לא ואם אינה תותרנית ישאנה. ואמרו חכמים הואיל ולא נכנס אחריה אלא לבודקה ולא לשם נישואין נכנס ולכן אם מתה לא יירשנה אבל אם לא נכנס אחריה לבודקה היה יורשה וכגון שהחורבה שלו כמו שא' בפרק נערה, לעולם היא ברשות האב היה לו חצר בדרך ונכנסה עמו יורשה שחצר שלו לנשואין. ולפירוש זה היא לא היתה תותרנית אלא היו בחיקו כותבות כמו שאמרה, או שהיתה יודעת שהיה צנון. ולכן אמרה מאן יהיב לן מכותבות לאכול עם הצנון.

494 עשויים להבלות ולכן מחולקים, אבל אם פירש ע"מ שיחו' לי חזו' בין סבלונות מרובין ובין מועטים.

495 אבל הקידושין לא חוזרים ככמה שא' לעיל גזירה שמא יאמרו כו'. רשב"ם.

496 שאילו היה יודע שצריך להחזיר לא היה אוכל משלו אבל בזול מחזיר. רשב"ם.

497 שא' נכסי לפלוני כמה ששנינו באמן של בני רוכל שמתה וקיימו חכמים את דבריה. וכגון שהיו עדים שהיה שכיב מרע כשכתב או נתן מתנה זו או שכתב בפירוש בשטר. רשב"ם.

498 הואיל ושייר לעצמו היא כמתנת בריא ובכו"א מתנתו קיימת שלא נתן מדאגת מיתה. רשב"ם.

קנין⁴⁹⁹. לא שייר קרקע כל שהוא, אין מתנתו קיימת. ואם עמד חוזר אפילו קנו מידו, מפני שממה שלא שייר דבר נראה שנתן מחמת המיתה, על מנת שאם לא ימות לא תתקיים המתנה⁵⁰⁰.

גמרא

ר"נ א' התנא שהו' אחר אומדן הוא שואלת הגמרא מי התנא שסובר שהולכים אחר⁵⁰¹ ר"ש בן מנסיא ר"ש א' ר"ש שזורי אומדן דעתו של נותן מתנה, שאפילו שלא פירש הוא כמי שפירש. והיכן שלא שייר קרקע כל שהוא, אומדים את דעתו שנתייאש מן החיים ולכן לא שייר, שכל מה שנתן זה על דעת שאם ימות תתקיים המתנה ואם יעמוד תחזור לו ולא תתקיים המתנה? אמר רב נחמן, הוא רבי שמעון בן מנסיא. ורב ששת אמר שהוא רבי שמעון שזורי.

הלך בנו למדינה וכו' נכסיו לאחר רבי שמעון בן מנסיא הולך אחר אומדנא במה ובא בנו ששנינו בברייתא, הרי שהלך בנו למדינת הים, ושמע שמת בנו ועמד וכתב כל נכסיו לאחר כששמע שמת בנו, אבל לא פירש שעושה זאת בשביל מיתת בנו. ואחר כך בא בנו מתנתו מתנה. רבי שמעון בן מנסיא אומר אין מתנתו מתנה, שאלמלי היה יודע שבנו קיים לא היה כותבן. ומשנתנו היא כרבי שמעון בן מנסיא, ואם לא שייר אין מתנתו מתנה שאומדים את דעתו שאילו היה יודע שיעמוד מחולי זה לא היה נותן את כל נכסיו.

בראשונה היו או' היוצא בקולר וא' רבי שמעון שזורי הולך אחר אומדנא במה ששנינו כת' גט לאשתי יכ' בברייתא, בראשונה היו אומרים היוצא בקולר ליהרג⁵⁰², ואמר 'כתבו גט לאשתי', הרי אלו יכתבו ויתנו. חזרו לומר, אף המפרש והיוצא בשיירה. רבי שמעון שזורי אומר, אף המסוכן שהוא קרוב למיתה, שדעתו שיכתבו ויתנו מפני שהתכוון לפטור את אשתו מן הייבום⁵⁰³.

רב נחמן אינו מעמיד את המשנה כרבי שמעון שזורי, מפני ששם הוא אמר כתבו וגילה דעתו שהוא רוצה לתת לה גט. ורב ששת לא מעמידה כרבי שמעון בן מנסיא, מפני ששם הוא 'אומדנא דמוכח', שכל זמן שהיה בנו קיים לא נתן עד ששמע שמת. אבל בחולה, כיון שרוב חולין לחיים והוא לא צוה מחמת מיתה, אין

499 והלכה מתנת שכב מרע במקצת צריכה קנין אע"ג שמת. ומצוה מחמת מיתה במקצת לא צריך קנין והוא שמת. אבל אם עמד חוזר אע"ג שקנו מיניה הואיל ומדאגת מיתה צוה מתנה זו. רשב"ם.

500 שלא נתן על דעת שאם יעמוד מחליו ימות ברעב ויצטרך לבריות. אבל אם מת מתנתו מתנה בין שייר בין לא שייר. ואפ' לא קנו מידו קנו כל הנכסים לאחר מיתתו כשלא שייר דבר שדברי שכי"מ ככתו' וכמסורין. ודוקא שכי"מ שכ' כל נכסיו סתם ולא צוה מחמת מיתה ולא הזכיר דברי מיתה בשעת צואה, אבל מצוה מחמת מיתה אפ' שייר קרקע כ"ש וקנו ממנו אין מתנתו מתנה אלא אם עמד חוזר. רשב"ם.

501 צ"ע אם ד"ז שייר בדברים שבלב אינם דברים ובפרק שני דקדושין (דף מט: ושם) הארכתי בה. תוס'.

502 ואין דעתו מיושבת עליו כ"כ וכשא' כת' א' ע"מ לתת לאשתו אלא מתוך טרדו שכח לומר תנו. רשב"ם.

503 וה"ה שהיה יכול לומר חכ' שלו אלא א' לרבי שמעון ומחלוקתו. או שנקטו משום שר' שמעון שזורי סובר שהולכים אחר אומדנא יותר מדרבנן דידיה. תוס'.

'אומדנא דמוכח' כל כך.

